

અનુપમની હે અમૃતધારા...!

~ સદ્ગુરુ સાધુ પરમ પૂજ્ય અશ્વિનદાદા

અક્ષરબ્રહ્મ શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના પ્રાગટ્યપર્વે આશીર્દાન
૧૬ ઓક્ટોબર ૨૦૨૪, શરદપૂનમ, તપોભૂમિ બ્રહ્મજ્યોતિ, મોગરી.

૨૪૦ વર્ષ પહેલાં ભાદરામાં પ્રગટેલા મૂળજી શર્મા દીક્ષા લીધા પછી ગુણાતીતાનંદ સ્વામી, ભાદરાવાળા નિર્ગુણાનંદ સ્વામી અને ત્રણ ગુણ - તમોગુણ, રજોગુણ અને સત્ત્વગુણના ભાવથી ઉપર ઊઠીને આત્મારૂપે વર્તી પરમાત્માની ભક્તિ કરતા આદર્શ સાધુચરિત જીવનનું દૃષ્ટાંત તેઓએ પોતાના જીવનવર્તન દ્વારા આપણને સર્વને દીવાદાંડી સ્વરૂપે, આદર્શ તરીકે આપ્યું. વર્તમાનકાળે ભગવાનના પરમતત્ત્વને ધારક ગુરુદરિ પરમ પૂજ્ય સાહેબદાદા એવા ગુણાતીત સત્પુરુષ છે કે, જેઓ તમોગુણ, રજોગુણ અને સત્ત્વગુણના ભાવથી ઉપર ઊઠીને કેવળ અને કેવળ ગુરુના અને પ્રભુના સંબંધવાળા ભક્તોની માહાત્મ્યયુક્ત સેવા કરી રહ્યા છે.

‘સાધુ થાવું અને સાધુતા શીખવી’ એ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો ઉપદેશ હતો. ‘સાધુ’ એટલે માત્ર સંન્યાસી નહીં, માત્ર ભિક્ષાર્થી નહીં, માત્ર ભગવાં વસ્ત્રધારી નહીં; પણ હૃદયની ભાવનાઓ જેમની સાધુતાના રંગે રંગાયેલી હોય એવા ભગવા હૃદયના સાધુ કરવાનો બ્રહ્મસ્વરૂપ યોગીજી મહારાજે ૧૯૬૬માં એક અદ્ભુત સંકલ્પ કર્યો અને એમણે ગુરુદરિ સાહેબદાદાને એના માટેના આદર્શ પાત્ર તરીકે પસંદ કર્યા. યોગીબાપાના સમયમાં એવા હજારો યુવાનો હતા, એમાંથી અનેક યુવાનો ભાગવતી દીક્ષા લઈને યોગીની સેનામાં જોડાયા. એ સમય એવો હતો કે, જ્યારે યોગીબાપા બધાને સંન્યાસની દીક્ષા આપવાનો આગ્રહ રાખતા. અને યોગીબાપા તો એમ કહેતા કે, ‘રાજાનો એકનો એક કુંવર હોય, પણ જો હું ધારું તો એને મૂંડી નાખું.’ ‘મૂંડી’ નાખું એટલે ? એને શિષ્ય બનાવું અને દીક્ષા આપીને સાધુ બનાવું. આવી જેમનામાં શક્તિ, સામર્થ્ય, ઐશ્વર્ય, પ્રતાપ હોવા છતાં જે દાસ થઈને વર્તે છે તે ગુણાતીત છે.

બ્રહ્મસ્વરૂપ યોગીજી મહારાજે ગુરુદરિ સાહેબદાદાને એમ કહ્યું કે, ‘ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ જૂનાગઢમાં ૨૦૦ નાના નાના કિશોરોને બ્રહ્મવિદ્યાના પાઠ ભણાવેલા, એમાંના ૮૦ બ્રહ્મવિદ્યાર્થીઓના તમે નેતા છો.’ બ્રહ્મસ્વરૂપ યોગીજી મહારાજે ગુરુદરિ સાહેબદાદાનો મહિમા સ્થાપિત કરીને એમ પણ કહ્યું કે, ‘તમે તો અમારા ભાગીદાર છો.’ એટલે આ બ્રહ્મ અને પરબ્રહ્મની ઉપાસનાનો જે સિદ્ધાંત છે, એના માટે ગુરુદરિ સાહેબદાદાએ એમ કહ્યું કે, ‘શાસ્ત્રીજી મહારાજે અને યોગીજી મહારાજે અક્ષરપુરુષોત્તમની ઉપાસનાનો જે સિદ્ધાંત આપ્યો છે એને જીવંત રાખવો, વહેતો રાખવો એ અમારા જીવનનો એકમાત્ર ઉદ્દેશ છે.’ અને એવા ઉદ્દેશથી જીવી રહેલા વર્તમાનકાળના તેઓ ગુણાતીત સાધુ છે, વર્તમાનમાં આપણા ગુણાતીતાનંદ છે ! એનો અર્થ એવો નથી કે, ૨૪૦ વર્ષ પહેલાં થઈ ગયા એ ગુણાતીતને આપણે ભૂલી જવાના છે. તેઓ તો આપણા ઈષ્ટદેવ સ્વરૂપ છે, જેને આપણે ધામ-ધામી ને મુક્ત સ્વરૂપે મંદિરના મધ્યખંડમાં પધરાવ્યા છે.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે ‘વચનામૃત’ પ્રથમ ૭૧ માં એમ કહ્યું કે, ‘પૂર્વે જે ભગવાનના અવતાર થઈ ગયા અને એમના સમયમાં જે ભક્તો થઈ ગયા એમનું આપણે જેવું માહાત્મ્ય સમજીએ છીએ. એવું જ માહાત્મ્ય વર્તમાનકાળે ભગવાનના ભાવને જેઓ ધારણ કરીને જીવી રહ્યા છે તેવા પ્રગટ સત્પુરુષ અને તેમના સંબંધવાળા સંતો-ભક્તોનું સમજવું.’ પરંતુ, આપણને દેહ, પ્રકૃતિ ને સ્વભાવ દેખાય છે. કારણકે આપણે પોતે જ દેહના એવા ભાવમાં જીવતા હોઈએ છીએ. જ્યારે ગુરુદરિ સાહેબદાદાને ગુણાતીત એટલા માટે કહી શકીએ છીએ કે,

તેઓ દેહના ભાવથી ઉપર ઊઠી ગયા છે, બ્રહ્મના ભાવથી જીવે છે. એટલે આછા-પાતળા સંબંધવાળાને પણ બ્રહ્મની મૂર્તિ માનીને એની સાથે સઘળો વ્યવહાર કરે છે; એ એમની ગુણાતીત સ્થિતિનું પ્રમાણ છે. આપણી ને એમની વચ્ચે બસ આટલો જ ભેદ છે. ગુરુદરિ સાહેબદાદાના વિચરણના કાર્યક્રમ જોઈએ તો અવિરત, થાક્યા વગર, દિવસ-રાત જોયા વગર પોતાના દેહના ભાવથી ઉપર ઊઠી જઈને બ્રહ્મભાવથી આછા-પાતળા સંબંધવાળાને પણ બ્રહ્મરૂપ થવાના માર્ગે મૂકવા માટે તેઓ પોતે જે ભક્તિ અદા કરી રહ્યા છે, ભીડો વેઠી રહ્યા છે એ એમની ગુણાતીત સ્થિતિનું દર્શન છે ! ‘સંપ, સુહૃદભાવ, એકતા રાખી, કોઈનાય દોષ-ત્રુટિ જોયા વગર, સૌની સાથે સુમેળતા ને સુસંવાદિતાથી નિર્દોષબુદ્ધિ રાખીને માહાત્મ્યયુક્ત સેવા કરી લેવી.’ એ ગુરુદરિ સાહેબદાદાએ અમને સર્વ સંતોને આપેલી શિખામણ છે.

જે જે ગુણાતીત પરંપરાનાં સ્વરૂપોની આપણે પૂજા કરીએ છીએ એ દરેકના સમયમાં એકએક વિશિષ્ટ કાર્ય હતું. ભગતજી મહારાજે સિદ્ધાંત સમજાવ્યો કે, ‘ભગવાન સીધા મળવા બહુ અઘરા છે, એના માટે ભગવાનને જેમણે ધાર્યા છે એવા ગુણાતીત સંત સાથે આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિ કરો.’ જાગા સ્વામીએ ‘ભગવાનના ભક્તનો ગુણ લેવો, અવગુણ તો કોઈ દિવસ ના લેવો’ એ આધ્યાત્મિક સિદ્ધાંત સમજાવ્યો. અને કૃષ્ણજી અદાએ ‘હંમેશાં દાસ, સેવક અને નાના થઈને, અહંકારશૂન્ય થઈને જીવવું તો ભગવાન અખંડ રહેતા થાય’ એ આદર્શ આપ્યો. શાસ્ત્રીજી મહારાજે બહુ મોટી ઉંમરે વડતાલ મંદિરમાંથી ઉપાસનાનો સિદ્ધાંત પ્રવર્તાવવા માટે પ્રસ્થાન કર્યું ને અક્ષર અને પુરુષોત્તમ ઉપાસનાનાં મંદિરો રચવામાં પોતાનું જીવન ખર્ચી કાઢ્યું. આ બધા ગુણાતીતનો ગુણવારસો ધારણ કરીને રહ્યા.

યોગીજી મહારાજે શિક્ષિત યુવાનોને દીક્ષા આપીને સત્સંગની પરંપરા તો ચાલુ જ રાખી, પણ યોગીજી મહારાજનું મહત્ત્વ કાર્ય હતું ભગવાનના સંબંધવાળા ભક્તોનું માહાત્મ્ય સમજવું. ભગવાન તો છે જ, પણ ભગવાનના સંબંધવાળા જે ભક્તો છે, સંતો છે એમનું મહત્ત્વ ને માહાત્મ્ય સમજવું. ગુણાતીત ગરીબાઈથી પોતે જીવીને ભગવાનના ભક્તોનું માહાત્મ્ય સમજવાની તેઓએ વાત કરી. ‘હૃદય ભગવું કરવાની’ વાત પણ બ્રહ્મસ્વરૂપ યોગીજી મહારાજે નવી શરૂ કરી. એની સાથે સાથે મહિલામંડળને સ્વતંત્ર રીતે ભગવાન ભજવાની વ્યવસ્થા થાય એ માટે કાકાજી અને પપ્પાજીને અનુમોદન આપીને એમના દ્વારા ભાગવતી દીક્ષાવાળી બહેનોની અટ્ભુત સંસ્થા પણ સાકાર થઈ. યોગીજી મહારાજ દ્વારા આ એક ભગવા હૃદયના સાધુઓની સેના સાકાર થઈ અને બીજું

ભગવાં વસ્ત્ર પહેરેલાં બહેનોની સાધુસેના પણ તૈયાર થઈ. આપણે સૌ જાણીએ છીએ તેમ ‘ગુણાતીત જ્યોત’થી એની શરૂઆત થઈ. અત્યારે તો આપણા ગુણાતીત સમાજનાં તમામ કેન્દ્રોમાં એવી ભગવાન ભજવાની ઈચ્છાવાળાં બહેનો માટે સ્વતંત્ર અને સન્માનપૂર્વકની વ્યવસ્થા છે અને સમાજે પણ હવે એનો સ્વીકાર કર્યો છે. અને ભગવાં વસ્ત્ર પહેર્યા વગરના સંતોને દેશ અને વિદેશમાં જે માન્યતા મળી છે એ કેવળ અને કેવળ ગુરુદરિ સાહેબદાદાની તપશ્ચર્યાનું પરિણામ છે !

યોગીજી મહારાજે કોનાં કોનાં કેવાં જીવન પરિવર્તન કર્યાં એ વાતની વર્તમાનકાળે સ્મૃતિ કરીએ એ ગુણાતીતભાવ છે. અને એનાથી આગળ વધીને એવા ગુણાતીતભાવને પામેલા ગુરુદરિ સાહેબદાદાએ વર્તમાનકાળે છેલ્લાં ૫૦ વર્ષમાં કેવા કેવા અઠંગ લોકોનાં જીવન પરિવર્તન કર્યાં છે એનાં જીવંત દૃષ્ટાંતો આપણે આપણી નજર સામે જોયાં છે. એ સ્મૃતિ સહિત જ્યારે આપણે અનાદિ ગુરુ ગુણાતીતનો જન્મદિવસ ઊજવીએ ત્યારે ખરેખરી જન્મદિવસની ઉજવણી થઈકેલે વાય.

ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની વાત યાદ આવે છે કે, ‘જોવા જેવા તો બે જ છે, એક ભગવાન છે અને બીજા ભગવાનના સાધુ.’ અને ‘ભગવાન ને ભગવાનના ભક્તોનાં ગુણગાન ગાવાં ને સાંભળવાં તો જીવ બ્રહ્મરૂપ થઈ જાય.’ ભગવાન ને ભગવાનના ભક્તોના ગુણ ગાવાનો અને સાંભળવાનો મોકો મળે તો ચૂકવો નહીં; એ બ્રહ્મરૂપ થવાનો ઉત્તમ માર્ગ છે. એટલે સાહેબદાદાની ત્રણ વાતને આપણે વારંવાર આપણાં મંડળોમાં પણ દોહરાવીએ છીએ કે, નિયમિત રીતે અઠવાડિક સત્સંગસભા કરવી. પોતાના સ્વઉત્થાન માટે નિયમિત રીતે અડધો કલાક ‘શ્રી સ્વામિનારાયણ’ મહામંત્રનો જપચક્ષ કરવો. અને સંપ, સુહૃદભાવ ને એકતા રાખવી. મંડળોમાં સાહેબદાદા આ જ આજ્ઞા કરે છે કારણકે, જુદા જુદા સ્વભાવ-પ્રકૃતિવાળા બધા ભક્તો ભેગા થઈને અઠવાડિયે એક વખત આપણે સત્સંગ કરીએ છીએ અને વરસમાં બે-પાંચ-પંદર તહેવારો ઊજવીએ છીએ ત્યારે જ આપણાં સ્વભાવ-પ્રકૃતિનું રૂપાંતરણ થાય છે અને એકબીજાની સાથે અનુકૂળ-અનુરૂપ થઈને સુહૃદભાવનો સિદ્ધાંત - ‘સંપ, સુહૃદભાવ અને એકતા - સાહેબદાદાની પ્રસન્નતા !’ પ્રમાણે જીવી, સૌની સાથે હળીમળીને, નિર્દોષબુદ્ધિયુક્ત, માહાત્મ્યયુક્ત સેવા થાય છે.

બુરાનપુર મંદિરના એક વડીલ સંત હતા, એમણે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને કહ્યું કે, ‘તમારે બુરાનપુર સત્સંગ કરાવવા જવાનું છે.’ એટલે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ કહ્યું કે, ‘હું નદીએ નહાવા ગયો હતો ને મારો પગ લપસ્યો ને પથ્થરમાં ભરાયો એટલે પગે મચકોડ છે એટલે મારાથી ચાલી શકાતું નથી.’ પેલા વ્યવસ્થાપક વડીલ સાધુએ જઈને મહારાજને

ફરિયાદ કરી. મહારાજ કહે, 'જે આજ્ઞા ના પાળે એ વિમુખ. અને એમની સાથે જે કોઈ બોલશે-ચાલશે કે કંઈ વસ્તુ આપશે-લેશે એને ઉપવાસ કરવાનો.' મહારાજે પણ મનુષ્યચરિત્ર ગ્રહણ કર્યું અને ૨૦૦ વર્ષ પહેલાં તે વખતની ધર્મવ્યવસ્થા, સંપ્રદાયની વ્યવસ્થા, સમાજવ્યવસ્થાને અનુરૂપ અને અનુકૂળ જે કંઈ પણ સત્સંગ ચાલતો એ પ્રમાણે મહારાજે એમને વિમુખ કર્યાં. પણ, 'ભલું થયું ભાંગી જંગળ, સુખે ભજીશું શ્રી ગોપાળ' -હું ભલો ને મારા ભગવાન ભલા. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી તો એમની મસ્તીમાં જ રહ્યા, એ ગુણાતીત અવસ્થા !

અને ત્રીજી વાત હું મારા અનુભવથી કહું કે, ગુરુદરિ સાહેબદાદાની નિશ્ચાથી દૂર, આશ્રમથી દૂર, અજાણ્યા પ્રદેશોમાં ધર્મપ્રવાસ કરવા માટે જવાનું થાય ત્યારે મારું અનુસંધાન ભગવાન સાથે અને ગુરુ સાથે કેટલું રહે છે એની કસોટીનો પણ એ કાળ હોય છે. લંડન, અમેરિકા વિચરણ કરતા સંતોને જલસા નથી, પણ એમને કેટલું અનુસંધાન પોતાના પ્રભુનું અને પોતાના ગુરુનું રહે છે એ વાત ગુણાતીતે શીખવાડી.

પછી થયું એવું કે, મહામારીમાં મંદિરના ૩૦૦-૪૦૦ સંતોને ઉંટાટિયું-આડા-ઊલટીનો રોગ લાગુ પડ્યો. ઘણા બધા સંતો બીમાર પડ્યા તેથી કોણ કોની સેવા કરે એવી સ્થિતિ થઈ ગઈ. એટલે મહારાજે કોઈને મોકલીને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને બોલાવ્યા ને કહ્યું, 'આ બધા સાધુઓ બીમાર પડ્યા છે તો તમે માંદા સાધુઓની સેવા કરો.' એટલે ગુણાતીતાનંદ સ્વામી માંદા સાધુઓની સેવા કરવામાં લાગી જાય છે. એક દિવસનો ઉપવાસ પડે એમાંથી બચવા માટે 'જય સ્વામિનારાયણ' કહેવા માટે પણ આવતા નહોતા એમની નિર્દોષબુદ્ધિ રાખીને માહાત્મ્યયુક્ત સેવા કરી. આ સમજાવે. હું અમારી સાધુસેનાને આ વાત કરી રહ્યો છું અને આપણે સૌએ પણ સમજવા જેવું છે. આપણાં કુટુંબ-પરિવારના સ્વજન અને આપણા સત્સંગમાં કોઈની પણ બીમારીની કે કોઈ પણ પ્રકારની સેવા કરવાની થાય તો નિર્દોષબુદ્ધિ એ પહેલી કલમ છે.

ગુણાતીતનો પ્રાગટ્યદિન ઊજવવો એટલે એમણે નિર્દોષબુદ્ધિનો જે સિદ્ધાંત સમજાવ્યો, શિખવાડ્યો, જીવનમાં આચર્યો તેમ આપણે જીવવાનું છે. અને બીજું માહાત્મ્ય ! જેમણે મહારાજને અર્થે મુંડાવ્યું છે એવા સાધુઓની સેવા મારા ભાગે આવી ! મને સાજો રાખ્યો તો આ માંદા સાધુઓની સેવા કરવાનો મોકો મને મળ્યો-આ માહાત્મ્ય ! અને માંદા સાધુઓની ગોદડીઓ તો તેમણે ધોઈ, સાથે સાજા સાધુઓની ગોદડીઓ પણ માહાત્મ્યયુક્ત નિર્દોષબુદ્ધિથી ધોઈ. આ નિર્દોષબુદ્ધિની પરાકાષ્ટા, માહાત્મ્યની પરાકાષ્ટા !

જેમના સંતો આવા હોય, જેમના ભક્તો આવા હોય તો એ ગુરુ કેવા હશે ! એમના મહિમાની વાતો, રાતે જાગીને સાંભળીએ તોય પણ ઓછી પડે એવી એમની ગુણાતીત સ્થિતિ છે. એમના પેંગડામાં આપણાથી પગ મૂકી શકાય નહીં. આપણે આપણી ટૂંકી બુદ્ધિથી, આપણી પોતાના દેહભાવ સહિતની ભક્તિથી સામા ભક્તને માપવાનો પ્રયત્ન કરીએ તો તો ગુણાતીતની વાત સુધી પહોંચી શકાય નહીં.

સાધુતા એક આદર્શ છે અને એ આદર્શની શિરમોર ધજા જે છે તે દાસત્વભાવની છે. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો એ દાસત્વભાવ ભગતજી મહારાજ, જાગાસ્વામી, કૃષ્ણજી અદા, શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને યોગીજી મહારાજે જીવંત રાખ્યો. અને એ વારસો ગુરુદરિ સાહેબદાદાએ ઝીલ્યો છે. વર્તમાનકાળે તેઓ આવી ગુણાતીત સ્થિતિમાં જીવી રહ્યા છે. જેઓ આવા ગુણગ્રાહક ભાવથી એમનાં દર્શન કરે છે એમને એ ગુણાતીત સ્થિતિનાં અવશ્ય દર્શન થાય છે. એવા સંતો અને ભક્તો વર્તમાનકાળે પણ આપણી વચ્ચે છે, જેઓ આવા ગુણાતીત સત્પુરુષને સેવીને, નિર્દોષબુદ્ધિ રાખીને આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિ વધારી રહ્યા છે. દિન-પ્રતિદિન એવા ભક્તોનું પ્રેમભાવથી આપણે માહાત્મ્ય સમજીએ અને ગુણ લઈએ એ ગુરુદરિ સાહેબદાદાના સત્સંગનો પાયો છે.

સાહેબદાદા ધર્મની વ્યાખ્યા કરે છે, 'માણસને માણસ થઈને જીવતા શિખવાડે તે ધર્મ છે.' સાચો ધર્મ આ છે. પશુમાંથી આપણે માણસ બન્યા, તો માણસ થઈને માણસાઈના ગુણોને દીપાવીએ. દેવતાઈના ગુણોને વધારીએ, વિસ્તારીએ અને જેઓ દેવતાઈ ગુણોથી સભરસભર ગુણાતીતભાવમાં જીવે છે તેમનો મહિમા સમજીએ, એમનું શરણું સ્વીકારીએ, એમના વચનમાં શ્રદ્ધા ને વિશ્વાસ રાખીએ, હર પળ એમને સંભારતા રહીએ. અમને સંતોને સાહેબદાદા એમ કહે છે કે, 'ભગવાનને ઉપાયભૂત કરતાં શીખી જવું.' એટલે ભગવાનને સંભારતાં શીખી જાવ, ભગવાનનો આધાર લેતા શીખી જાવ, ભગવાનના ભરોસે જીવતાં શીખી જાવ.

એવા ગુણાતીત સંતનો આજે પ્રાગટ્યદિન છે. એ સંતપરંપરા હંમેશાં ચાલુ રહેશે એવા મહારાજના આશીર્વાદ છે. તો મહારાજના વચનને આપણે માનીએ કે, વર્તમાનકાળે આપણને એ જ ગુણાતીતનું પરમતત્ત્વ, બ્રહ્મનું પરમતત્ત્વ, પરબ્રહ્મને ધારીને રહેલા એવા મારા પ્રગટ ગુરુદરિ મારા જીવનકાળ દરમિયાન મને પ્રાપ્ત થયા છે એ મારા જીવનની ધન્યતા છે અને એનો જ મને આનંદ છે ! સર્વે સંતો અને ભક્તોને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના પ્રાગટ્યદિન નિમિત્તે ગુરુદરિ સાહેબદાદાની મૂર્તિની સ્મૃતિ સાથે હૃદયનાં ભાવભર્યાં જય શ્રી સ્વામિનારાયણ !